

PARTNERSÉG ÉS BÉKE

EGY ÉLHETŐBB JÖVŐÉRT

ÍRTA: SZOMOLÁNYI KATALIN

Fenntarthatóság, avagy a Harmónia volt a GEO tavalyi három utolsó számában a címe azoknak a rovatoknak, amelyekben a fenntarthatóság fogalmát próbáltuk közelebb hozni, érthetőbbé tenni. Idén a GEO-ban az ENSZ egyes fenntartható fejlődési céljait mutatjuk be: az egyes célokhoz fűződő problémákat, alcélokat és érdekességeket.

A

világ vezetői 2015 szeptemberében New Yorkban, az ENSZ-csúcstalálkozón kötelezték el magukat amellett, hogy véget vetnek a szegénységnek, megküzdjenek a klímaváltozással és harcolnak az igazságtalanság ellen. Mindezt a fenntartható fejlődés érdekében, avagy azért, hogy a jövő generációi számára is élhető bolygó legyen a Föld. Ez a 2030-as fenntartható fejlődési keretrendszer egy jobb jövőt kínál a bolygó egészének, ezáltal emberek milliárdjainak is világszerte.

A 193 ország által egyhangúlag elfogadott 17 Fenntartható Fejlődési Cél (Sustainable Development Goals, röviden SDG-k) a fejlődés új mércéjét állította fel azzal a felkiáltással, hogy senkit sem hagynak hátra.

A Fenntartható Fejlődési Célok az egész világra kiterjedő törekvéseket fogalmaznak meg 2030-ig, és globális erőforrásokat mozgósítanak ezek elérése érdekében. A célok világszerte cselekvésre szólítják fel nemcsak a kormányzatokat, de az üzleti szférát és a civil társadalmat is.

A 2030-as fenntartható fejlődési keretrendszer tehát egyetemes és oszthatatlan.

Kezdjük a sorozatot azzal a két céllal, amelyeknek – bár kevésbé kapcsolódnak konkrétumokhoz – a része a célok elérésében megkérdőjelezhetetlen. Ezek a partnerség és a béke.

17. CÉL: PARTNERSÉG A CÉLOK ELÉRÉSÉÉRT

Amellett, hogy a legkevésbé konkrét, mégis talán az egyik legfontosabb cél is a tizenhét közül. Egyszerűen azért, mert a többi tizenhat kihívás partnerség nélkül gyakorlatilag lehetetlen, ugyanúgy, mint az ember életében. Lehetnek magasztos céljaink, ha nincsenek ezekhez szövetségeseink, nehezen tudjuk elérni őket. A Fenntartható Fejlődési Célok eléréséhez szükség van minden ország együttműködésére, hiszen a fenntarthatóságot globálisan kell megvalósítani. Egy olyan vészhelyzet, mint a Covid-19-válság is rávilágított arra, hogy globális együttműködéssel sikeresebben tudjuk kezelni a krízist. Ehhez azonban szükség van az összefogásra a privát szektortól a kormányzati szervekig.

A cél lényege röviden és szaknyelven fogalmazva: a végrehajtás eszközeit megerősíteni és a

fenntartható fejlődés megteremtéséhez szükséges globális partnerséget újjáéleszteni. A cél komplexitását már az is mutatja, hogy öt különálló alcél alkotja: pénzügyi, technológiai, kereskedelmi, kapacitásbővítési és úgynevezett rendszerszintű kérdések. Ezeknek mind külön, az ENSZ által meghatározott indikátorai vannak, és a cél sikeres eléréséhez mindegyiknek teljesülnie kell.

• **A pénzügyi célok** elsősorban a fejlődő és a legkevésbé fejlett országok gazdasági és szakmai segítségnyújtásán alapulnak. Fontos előrelépésnek számít a Hivatalos Fejlesztési Támogatás (Official Development Assistance, ODA) meghatározása, amely egy erőforrásalapot tud biztosítani a fejlesztési pénzekre váró országoknak, valamint kötelezi az országokat további pénzügyi erőforrások mozgósítására és beruházásösztönző programok működtetésére.

• **A technológiai célok narratívája:** innovatív és környezetbarát technológiák kedvező feltételű átadása és elterjesztése, szakképzett munkaerő képzésének elősegítése a különböző nemzetközi támogatási rendszerek igénybevételével.

• **A kapacitásépítési tevékenységek célja** az államok, társadalmak azon képességeinek a megerősítése és fenntartása, hogy olyan stratégiákat dolgozzanak ki és hajtsanak végre, melyek minimalizálják a társadalmi, gazdasági és környezeti válságok és az új kihívások negatív hatásait.

• **A kereskedelmi célok** a fejlődő országok exportjának növekedését és egy a Világkereskedelmi Szervezet (WTO) által kidolgozott, mindenkiére kiterjedő, szabályszerű, nyílt, megkülönböztetéstől mentes, méltányos, többoldalú rendszer létrehozását szorgalmazzák. Továbbá a legkevésbé fejlett országokat vám- és kvótamentes kedvezményekkel szeretnék ösztönözni az aktív külkereskedelmre.

• **A rendszerszintű kérdések** közé tartoznak a különböző politikai, együttműködési és adatszolgáltatási témák. Legfőbb irányvonal azonban valójában az országok közötti kommunikáció fejlesztése, ideértve a makrogaz-

dasági stabilitást és a politikák egyeztetését, a tudás és a szakértelem szabad áramlását, illetve a legkevésbé fejlett államoknak és a fejlődő kis szigetországoknak nyújtott naprakész statisztikák elérhetőségét a társadalom egészéről.

TÉNYEK ÉS ADATOK

• A Hivatalos Fejlesztési Támogatás áramlása a Gazdasági Együttműködési és Fejlesztési Szervezet (OECD) Fejlesztési Segítségnyújtási Bizottságának (Development Assistance Committee, DAC) tagországai között 2019-ben elérte a 147,4 milliárd dollárt.

• A fejlődő országok exportjának 79 százaléka vámmentesen léphet be a fejlett országok piacára.

• A fejlődő országok adósságterhe továbbra is stabilan az exportbevétel 3 százaléka.

• A kereskedelem, a közvetlen külföldi befektetések és az átutalások előreláthatólag 40 százalékos visszaesést produkáltak 2020-ban.

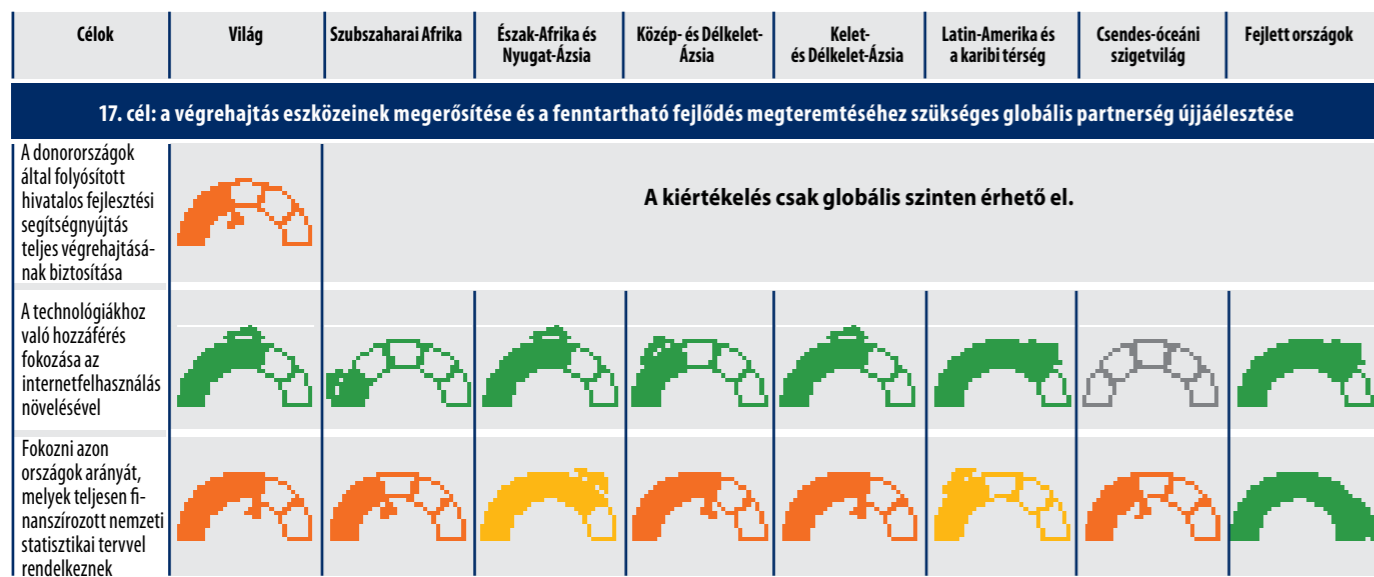
• A Föld lakosságának közel fele nem fér hozzá az internethez, elsősorban a szegény országokban.

2020-AS FEJLŐDÉS

A 2020-as év az egész világ számára rendkívüli nehézségekkel járt, ami a Fenntartható Fejlődési Célok eredményeiben is megmutatkozott. A körülményekhez képest a 17-es cél, a partnerség esetén azonban inkább beszélhetünk stagnálásról, mint hanyatlásról.

Míg a gazdasági mutatók a válság és az ezt hatványozó járvány miatt minden esetben zsugorodtak, ezzel például lecsökkentve a fejlődő országokban befektetett tőke mértékét, addig a digitalizáció rohamtempóban tört előre, és a csendes-óceáni szigetvilágon kívül minden kontinensen előrelépés mutatható ki.

JELMAGYARÁZAT

Trendek (színek és nyilak, nyílhegyek)

- Lényeges előrehaladás/terv szerint halad
- Elfogadható előrehaladás, de gyorsítás szükséges
- Korlátozott vagy nincs előrelépés
- Értéksökkenés

Jelenlegi szint

- A cél teljesült vagy majdnem teljesült
- Közel a célhoz
- Mérsékelt távolságra a céltól
- Távolság a céltól
- Nagyon messze a céltól
- Elégtelen adat

MAGYAR EREDMÉNYEK

Magyarország az európai fenntartható fejlődési statisztikák szerint 2020 során javulást ért el az SDG 17-ben, de a célt nem sikerült még maximálisan teljesíteni. Bizakodásra adhat okot, hogy a multinacionális vállalatok által külföldi adóparadicsomokba mozgatott profit nullára csökkentése alcélt már sikeresen teljesítettük. A Corporate Tax Haven-index-teljesítményünk – ami azt mutatja, hogy egy adott ország adórendszere mennyire kedvez az adóelkerülésnek, például a multinacionális vállalatoknak – azonban még stagnál.

A jelentés szerint Magyarország hivatalos fejlesztési támogatáshoz történő hozzájárulása növekedett, azonban ez még mindig kevés ahhoz, hogy az alcél időben teljesüljön.

Összességében Magyarország az Európai Unió országai között a 19. helyen áll, megelőzve a szomszédos Romániát és Horvátországot.

KATASZTRÓFAKOCKÁZAT-CSÖKKENTÉS INFOKOMMUNIKÁCIÓVAL

A regionális kapcsolatok javítására fordított infokommunikációs fejlesztések ellenére az ázsiai-

csendes-óceáni térség még mindig a digitálisan leginkább leszakadt régió a világon. A lakosság mindössze 8 százaléka kapcsolódik a széles sávú internethez. Ennek következményeként emberek milliói vannak kizárva például a digitális oktatásból, az egészségügyi és pénzügyi szolgáltatásokból.

Az Asia-Pacific Information Superhighway kezdeményezés célja, hogy széles sávú internet-hozzáférést biztosítson minden ember számára ebben a régióban.

Az ázsiai-csendes-óceáni térség a legnagyobb kitétségű a természeti katasztrófákkal szemben. Az ebben a régióban élők számára Európához vagy Észak-Amerikához képest harmincszor nagyobb az esélye annak, hogy természeti csapás sújtja az életüket, ami rengeteg emberáldozattal is jár.

2015-ben 160 katasztrófát jelentettek a térségből, ez 47 százaléka a világon előforduló, összesen 344 természeti csapásnak, és ami több mint 45 milliárd dollár kárt okozott. Az elkövetkező évtizedek gyors gazdasági és népességnövekedése a klímaváltozás hatásával együtt még inkább nö-

veli a térség katasztrófákkal szembeni kitétségét és sérülékenységét.

Míthogy a természeti csapások a gazdaság minden szektorát veszélyeztetik – így a fejlesztésekből nehezen megszerzett hasznot is –, ezért kulcsfontosságú a hatékony katasztrófakockázat mérséklése és annak integrálása a fejlesztési tervekbe és a szegénységcsökkentési stratégiákba.

A jelenlegi katasztrófakockázat-menedzselés elsősorban az időjárás-előrejelzésen alapul (az egynapostól a tíznaposig) és az évszakos prognózisokon (háromtól hat hónapig). Az utóbbi időkig az évszakon belüli skálát (időperiódus szerint két hét és két hónap között definiálva) úgy tartották számon, mint az „előreláthatólag sivatagi” időszak, mert eddig nem volt lehetséges pontos prognózist adni erre az időre.

A program eredményének köszönhetően rengeteg készenléti tevékenységet lehetett elengedni, amíg a rövid távú időjárás-előrejelzések azt nem mutatják, hogy a veszély közeli és a pontos hely is ismert, ami komoly erőforrás-megtakarítást jelent az eddigi fals riasztások elkerülésével.

Tippek, amelyeket egyéni szinten tehetsz a partnerség érdekében

- Bátorítsd az iskolákat, hogy terjesszék ki a csapatmunkát az osztályon kívüli helyi közösségekre és gazdaságokra is!
- Keress szinergiákat és építs ki különböző érdekcsoportok közötti kapcsolatokat, amelyekben megosztjátok a tudást, a tapasztalatot, valamint a technológiai és pénzügyi erőforrásokat!
- Tanítsd a gyerekeket a partnerségre a sport révén!
- Működj együtt olyan szervezetekkel, melyeknek támogatásra van szüksége olyan területen, amely hozzád is közel áll!
- Bátorítsd a vállalatok társadalmi felelősségvállalási projektjeit, amelyek a fenntartható fejlődést célozzák a fejlődő országokban!
- Működj együtt különböző országok szervezeteivel, amelyeknek veled azonos céljai vannak!
- Mutasd meg a partnerség erejét a sikertörténetek publikálásával!
- Légy egyértelmű, egyéni és kreatív a társadalmi célok terén!
- Technológiai szakemberek: segítsétek a fejlődő országokban olyan projekteknek, amelyeknek technológiai készségekre van szükségük!
- Gyakorold a csapatmunkát otthon is! Osszátok meg a tevékenységeket egymás között a család minden tagjával és akár a családon kívüli tagokkal!

Áradás Csiangmaj városában 2017 májusában

16. CÉL: BÉKE, IGAZSÁG ÉS ERŐS INTÉZMÉNYEK

A 16. cél lényege a békés és befogadó társadalmak megteremtése a fenntartható fejlődés érdekében, az igazságszolgáltatáshoz való hozzáférés biztosítása mindenki számára és a hatékony, elszámol-

tatható és mindenki számára nyitott intézményi háttér kiépítése minden szinten.

Ennek szükségességét mutatja, hogy csak 2019-ben 79,5 millió ember kényszerült elhagyni az otthonát háború, üldöztetés vagy helyi konfliktusok miatt; hogy minden negyedik gyermek születésétől kezdve nincs anyakönyveztetve a születési nyilvántartás hiányai miatt, és így a rendszeren kívülre kerül.

Minden embert megillet az a jog, hogy nemétől, nemzetiségétől, hitétől, szexuális orientációjától függetlenül félelem nélkül élhessen, és ugyanazokat a jogokat gyakorolhassa születésétől fogva. Az SDG 16 Béke, igazság és erős intézmények céljában három csoportra tudjuk osztani az alcélokat.

Elsősorban a „békét” vesszük górcső alá, ahol a legfontosabb cél a mindennemű erőszakhoz kapcsolódó halálozási arányok csökkentése. Ez magában foglalja a városi bűnözésen át a háborúban elvesztett életeket. Emellett kiemelt figyelmet szentelnek a gyermekek védelmére, valamint az erőszak, a kínzás és az emberkereskedelem minden formájának megszüntetésére. Hosszú távon nemcsak ezen arányok csökkentése a cél, hanem a teljes eltörlésük.

Az „igazság” címszó alatt az igazságszolgáltatás előtti egyenlőséget, az alapvető személyes szabadságjogok védelmét és a mindenki számára biztosított anyakönyveztetési folyamatot értjük, ahol minden ember megfelelő jogi identitással rendelkezik.

Nem utolsósorban az „erős intézmények” az intézményesült korrupció, vesztegetés ellen és a jogállamiság normái mellett tesz erős állásfoglalást. Erre azért van szükség, mert a fenntartható fejlődés alapjának a hatékony, elszámoltatható és átlátható intézményeket tekintik.

TÉNYEK ÉS ADATOK

- Az intézmények, amelyekre a korrupció leginkább hatással van, az igazságszolgáltatás és a rendőrség.
- Néhány fejlődő országnak a korrupció, a megvesztegetés és az adócsalás évente 1,26 milliárd dollárjába kerül; ezt a pénzmennyiséget arra is lehetne használni, hogy akik naponta kevesebb mint 1,25 dollárból élnek meg, azoknak hat évre 1,25 dollár fölé emeljék a létminimumot.
- Az anyakönyveztetés az öt éven aluli gyermekek 73 százalékánál fordul elő, ám a szubszaharai Afrikában csak a gyermekek 46 százalékát vették nyilvántartásba.
- Megközelítőleg 28,5 millió általános iskolás korú gyermek nem jár iskolába, elsősorban a gyakori konfliktusok sújtotta területeken.
- A jogállamiság és a fejlődés törvényei jelentős összefüggésben vannak egymással, és kölcsönösen erősítik egymást, elengedhetlenné téve a fenntartható fejlődést országos és nemzetközi szinten.

- A kiszabott büntetés nélkül fogva tartott rabok aránya az elmúlt évtizedben állandósult, ami az összes rab 31 százalékát jelenti.
- A háború, üldözés és konfliktusok elől menekülő emberek száma 2018-ban meghaladta a 70 milliót, ez az elmúlt 70 évben az ENSZ menekültügyi ügynöksége által rögzített legmagasabb szám.
- 2019-ben az ENSZ emberi jogi aktivistái, újságírók és szakszervezeti képviselők között 357 gyilkosságot és 30 ember eltűnését követték nyomon 47 országban.
- A gyermekek elleni erőszak évente több mint egymilliárd kiskorút érint és megközelítőleg hétmilliárd dollárba kerül.
- Minden hetedik percben valahol a világban életét veszti egy gyermek az erőszak által.
- Minden tizedik 18 év alatti fiatalt érint a szexuális zaklatás/bántalmazás.
- Tízből kilenc gyermek él olyan országban, ahol a testi fenyegetés legális, és ami ellen 732 millió gyermek védtelen.
- Minden harmadik internetes felhasználó kiskorú, s közülük 800 millió használ közösségi médiát. Bármelyik gyermek online erőszak áldozatává válhat.
- A gyermekek online zaklatásának mértéke 2014 és 2018 között egymillióról 45 millióra nőtt.
- Minden évben 246 millió gyermek érintett iskolai erőszakban.
- Az elmúlt hónapban minden harmadik gyermeket zaklattak a saját iskolatársai, és legalább minden tizedik gyermek tapasztalt már internetes zaklatást.

2020-AS FEJLŐDÉS

A 2020-as év a 16-os cél számára sem hozott túl sok pozitívumot, de itt is történt előrelépés néhány helyen. A gyilkosságok száma több régióban is mérséklődött, de a legrosszabb esetben is

stagnált, azonban így is határozottabb fellépésre van szükség, mert az arányok csökkenése az elvártnál lassabban megy végbe. Sajnos nem történt előrelépés a fegyveres konfliktusok során életüket veszített civilek számában. A mai napig naponta 100 civil – köztük nők és gyermekek – veszteti életét többségében nehézfegyverzet vagy robbanótöltetek áldozataként. Ezenfelül egyre gyakoribb, hogy emberi jogi aktivistákat, újságírókat vagy szakszervezeti tagokat ér erőszak fizikai és verbális szinten. És bár 2019-ben vesztette életét a legkevesebb újságíró a világon, a probléma egyre inkább az online térben zajlik, különösképp a női újságírókat támadva. Jó hírek számát viszont, hogy mind több ország hoz törvényeket a szabad információáramlásról, ezzel globálisan redukálva a cenzúra alkalmazását.

MAGYAR EREDMÉNYEK

Amíg a 17-es célnál kismértékű növekedésről beszélünk, addig a 16-os cél egészen érdekesen alakult: az összesített eredmények alapján stagnált.

Itt nem beszélhetünk arról, hogy nem történt változás, hanem épp az ellenkezőjéről: négy mutató romlott, négyben azonban javultak az arányok.

A javuló arányok főként a bűnüldözés és megelőzés körében teljesültek, például csökkent a gyilkosságok áldozatainak száma, azonban a polgári igazságszolgáltatás megfizethetőségének és hozzáférhetőségének összetett mérési eredménye stagnált.

A gyengébb mutatók inkább a jogállamiság fogalmához kapcsolódnak: romlott a szabad sajtó mérési indexe, a korrupcióérzékelési index és a polgári igazságszolgáltatási határozatok és ítéletek végrehajtásának hatékonysága és időszerűsége.

A 16-os cél listájára 453 intézmény került fel. A rangsor összeállításakor figyelembe vették – többek között – a jogi, a büntetés-végrehajtási, valamint a rendvédelmi kurzusokon és képzéseken végzett hallgatók számát, illetve az állami döntéshozatalban hasznosuló szakértői tevékenységeket.

HELSINKI RÉSZVÉTEL ÉS MEGVITATÁS MODELLJE

Helsinki egy új részvételi és interakciós modellt vezetett be közel két éve a lakossággal közösen. A részvételi modell a lakosok ismeretén és tudásán alapul. Helsinki bevonja őket, hogy csatlakozzanak a város, annak szolgáltatásai és területei fejlesztéséhez. A pozitív városi élmény érdekében elengedhetetlen a jó szolgáltatási kultúra és az interaktív kommunikáció. A döntéshozatal nyitott és részvételialapú.

A részvételialapú költségvetésre évente 4,4 millió eurót különítenek el, amelyről szavazással döntenek. A szavazáshoz a minimuméletkor 12 év. Az első körben az állampolgárok közel 1300 javaslatot tettek a közpénz elköltésére.

Lakóövezetenként hét helyi munkást, egy választókerületi összekötőt jelöltek ki. Coach segíti a lakókat, hogy előálljanak a fejlesztési javaslataikkal és kezdeményezéseikkel. Három üzleti összekötő dolgozik területenként a helyi üzleti tevékenységek elősegítésére. Az önkormányzati épületek jóval nyitottabbakká váltak a lakosság és a közösségi tevékenységek részére, és

ezek lefoglalását is könnyebbé tették. Helsinki új modellt hozott létre az önkéntes tevékenységekre is, amely révén a lehetőségek könnyen megtalálhatók egy helyen. A digitális részvételi csatornákat is fejlesztették. A nyílt adatok használata által javult a város működésének átláthatósága. Minden kerület létrehozta a részvételi programjait, amiket a kerületi bizottság hagy jóvá. A részvétel megvalósítását minden kerületben nyomon követik és rendszeresen jelentik a bizottságoknak.

Természetesen az elköteleződés és a részvétel Helsinkiben sem volt automatikus, ezért a játékos megközelítést (gamifikáció) használták mint eszközt a problémák feltárására.

A cikk szakértő partnerünk, a Planet Fanatics' Network gondozásában készült. Szerzői Szomolányi Katalin és Szepesi Máté, a Planet Fanatics' Network munkatársai.

Tippek, amelyeket egyéni szinten tehetsz a béke és igazság érdekében

- Légy aktív állampolgár! Informálódj és szavazz, emeld fel a hangod, amikor szükségét érzed!
- Vegyél részt az ország döntéshozatali folyamataiban mint jól tájékozott állampolgár!
- Állítsd meg a nők elleni erőszakot! Ha ilyet látsz, jelentsd!
- Találd meg az értéket a különböző demográfiákban, gondolatokban és hitekben, hogy egy befogadó társadalom jöhessen létre!
- Teremts békés környezetet otthon is!
- Légy bár lelkes a politikai döntésekkel kapcsolatosan, de mindig a béke legyen az első, amikor fellépsz a saját hitvallásod érdekében!
- Olvass, írd, készíts videót a békéről!
- Vegyél részt vagy szervezz eseményeket a helyi közösségben, hogy biztonságos körülmények között megismerhessétek egymást! Ez lehet sport, piknikezés, fesztivál, bármi, ami összehoz.
- Önkénteskedj helyi erőszakellenes szervezetekben!

A Szegedi Tudományegyetemet a Times Higher Education legfrissebb rangsorán – amely a felsőoktatási intézmények gazdasági, társadalmi hatását és felelősségvállalását vizsgálja – a legjobb magyarországi intézményként a top 101–200 közé sorolták a világon. Ez azért lényeges, mert az osztályozás alapja a Fenntartható Fejlődési Célok szerint elért teljesítmény.